

SYMBOLAE EUROPÆAE

POLITECHNIKA KOSZALIŃSKA

SYMBOLAE EUROPÆAE

STUDIA HUMANISTYCZNE
POLITECHNIKI KOSZALIŃSKIEJ

nr 10 (2:2016)

KOSZALIN 2016

ISSN 1896-8945

Rada Naukowa

Andrzej Chodubski (Gdańsk), Peter Garbe (Greifswald), Klaus Hammer (Berlin),
Marek Jabłonowski (Warszawa), Jacek Knopek (Toruń), Honorata Korpikiewicz
(Poznań), Zdzisław Kroplewski (Szczecin), Iwona Alechowicz-Skrzypek (Opole),
Wiesław Wysocki (Warszawa), Diana Etco (Kiszyniów), Natalia Danilkina
(Kaliningrad), Przemysław Żukiewicz (Wrocław)

Zespół redakcyjny nr 10

Małgorzata Sikora-Gaca, Zbigniew Danielewicz

Przewodniczący Uczelnianej Rady Wydawniczej

Zbigniew Danielewicz

Founding Father

Bolesław Andrzejewski

Projekt okładki

Agnieszka Bil

Skład, łamanie

Karolina Ziobro

Więcej informacji o czasopiśmie i redakcji – <http://symbolae.tu.koszalin.pl>

© Copyright by Wydawnictwo Uczelniane Politechniki Koszalińskiej
Koszalin 2016

WYDAWNICTWO UCZELNIANE POLITECHNIKI KOSZALIŃSKIEJ
75-620 Koszalin, ul. Raławicka 15-17

Koszalin 2016, wyd. I, ark. wyd. 12,93, format B-5, nakład 100 egz.
Druk

***Profesorowi Bolesławowi Andrzejewskiemu
w 70. Rocznicę Urodzin
zeszyt ten poświęcają
Przyjaciele, Współpracownicy i Uczniowie***

Spis treści

TABULA GRATULATORIA	11
LIDIA SUDAKIEWICZ	
Profesor Doktor Habilitowany Bolesław Andrzejewski	17
JOLANTA BARBARA HOROJTKO	
The results of teaching intercultural communicative competence – comparative studies	21
MARIA CZAPLICKA-JEDLIKOWSKA	
Grzeczność i niegrzeczność w komunikacji językowej w opinii studentów UKW w Bydgoszczy	31
MARCIN LESZCZYŃSKI	
Rola mediów w budowaniu reputacji państwa na arenie międzynarodowej ...	47
GRZEGORZ MAŁYGA	
Rola anglojęzycznego magazynu „Dabiq” w działalności propagandowej Państwa Islamskiego	61
KATERYNA RAZGONOVA	
Pragmatyczne zastosowanie dowcipów w komunikacji międzyludzkiej	71
GERARD RONGE	
Aluzja i spekulacja. Jak przekroczyć granice epistemologii?	85
SEBASTIAN DUSZA	
Antropocentryka pierwiastka bohatera romantycznego w kontekście filozoficznego paradygmatu romantycznego w ujęciu prof. Bolesława Andrzejewskiego	107
ZBIGNIEW DANIELEWICZ	
Religia a przemoc. Karen Armstrong w poszukiwaniu zrównoważonego stanowiska	127
MAGDALENA GILICKA	
Husserlowskie uznanie Innych jako fenomenologiczny wymiar intersubiektywnej komunikacji	143

AGNIESZKA BEDNAREK

Noc oświecająca, czyli apofatyzm w teologicznych dociekaniach Adama Mickiewicza 155

AGNIESZKA OCHENKOWSKA

„Nic krom jednej rozpaczey nam dziś nie zostaje”. Alegorie ojczyzny w „Trenach na rozbiór Polski” Józefa Morelowskiego 171

ADRIANNA WOROCH

Szaleni romantycy w ujęciu Jana Švankmajera. Analiza porównawcza dzieł Edgara Allana Poea oraz filmu Szaleni 187

ANNA MROŻEWSKA

Das Räderwerk der Modernisierung und Wilhelm Heinrich Wackenroders Flucht ins Transzendente 207

KLAUS HAMMER

Bildzeichen, Zauberformel, freie Paraphrase oder eigenschöpferische Bildfindung? Zur Wirkungsgeschichte der Grimmschen Kinder- und Hausmärchen in der Illustration 217

B. Friedrichs.

BEDNAREK Agnieszka – Wydział Filologiczny Uniwersytetu Gdańskiego

BIEDROŃ Adriana – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

BUKOWSKI Stanisław – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

CZAPLICKA-JEDLIKOWSKA Maria – Katedra Gramatyki i Semantyki, Instytut Filologii Polskiej i Kulturoznawstwa, Wydział Humanistyczny Uniwersytetu Kazimierza Wielkiego w Bydgoszczy

DANIELEWICZ Zbigniew – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

DIXON Izabela – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

DUSZA Sebastian – Zakład Językoznawstwa Niemieckiego, Instytut Filologii Germańskiej, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie

GABRYSZAK Renata – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

GARBE Peter – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

GASZTOLD Brygida – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

GEBSKI Bogdan – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

GILICKA Magdalena – Zakładzie Teorii i Filozofii Komunikacji, Instytut Filozofii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

GOHLISCH Dietmar – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

GÓRKA Marek – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

HAJEK Anna – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

HAMMER Klaus – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

HANDKE Waldemar – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

HOFFMANN Tomasz – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

HOROJTKO Jolanta Barbara – I Liceum Ogólnokształcące im. Stanisława Dubois w Koszalinie

JUSZCZAK-MARASZKIEWICZ Elżbieta – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KACZMAREK-ŚLIWIŃSKA Monika – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KAMIŃSKA Żaklina – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KANIA Jan – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KLEPUSZEWSKA Magdalena – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KLEPUSZEWSKI Wojciech – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KNOPEK Jacek – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

KOSOWSKA Urszula – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

LANKIEWICZ Hadrian – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

LEMIESZ Ewa – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

LESZCZEYŃSKI Marcin – Katedra Publicystyki Ekonomicznej i Public Relations, Wydział Ekonomii Uniwersytetu Ekonomicznego w Poznaniu

MAGIEREK Dariusz – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

MAŁECKA Agnieszka – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

MAŁYGA Grzegorz – Zakład Polityki Zagranicznej RP, Instytut Studiów Międzynarodowych Uniwersytetu Wrocławskiego

MARCINIAK Agnieszka – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

McNAMARA Paul – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

MEGIER Maja – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

MROŻEWSKA Anna – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

NEUBAUER Łukasz – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

NIERODA-KOWAL Anna – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

OCHENKOWSKA Agnieszka – Wydział Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego

POGONOWSKI Marek – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

POLAK Bogusław – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

POLAK Michał – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

RAZGONOVA Kateryna – Wydział Filologiczny Uniwersytetu Gdańskiego

ROGLA IRUN Alejandro – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

RONGE Gerard – Międzyobszarowe Indywidualne Studia Humanistyczne i Społeczne, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

SIKORA-GACA Małgorzata – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

SIWKO Maria – Katedra Studiów Europejskich, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

SUDAKIEWICZ Lidia – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

SYPIAŃSKA Jolanta – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

SZARSZEWSKI Piotr – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

TROJANOWICZ Wiesław – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

WAWER Zbigniew – Katedra Bezpieczeństwa i Stosunków Międzynarodowych, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

WERRA Zbigniew – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

WIERZCHOWIECKA-RUDNIK Iwona – Katedra Komunikacji Społecznej i Dziennikarstwa, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

WOROCH Adrianna – Filmoznawstwo i kultura mediów, Wydział Filologii Polskiej i Klasycznej, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu

ZARZYCKA-JACKIEWICZ Elżbieta – Katedra Lingwistyki, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

ZIĘTEK Monika – Katedra Literatury i Badań nad Językiem, Wydział Humanistyczny Politechniki Koszalińskiej

Profesor Doktor Habilitowany Bolesław Andrzejewski

W polskim środowisku naukowym powstał piękny zwyczaj upamiętniania specjalną księgą lub wydaniem pism jubileuszy zasłużonych badaczy i wychowawców młodych naukowców. Rok 2016 to rok jubileuszu 70-lecia urodzin Profesora Doktora Habilitowanego Bolesława Andrzejewskiego. Dlatego Redakcja, Dziekan Wydziału Humanistycznego Politechniki Koszalińskiej oraz wszyscy Autorzy z największą przyjemnością niniejszy zeszyt ofiarowują Drogiemu Jubilatowi.

Bolesław Andrzejewski, urodzony 28 lipca 1946 roku w Grójcu, ukończył Szkołę Podstawową i Liceum Ogólnokształcące w Środzie Wielkopolskiej. Po maturze podjął studia z filologii germańskiej na Uniwersytecie im. A. Mickiewicza w Poznaniu. Magisterium uzyskał w roku 1996 i w tymże samym roku rozpoczął pracę jako asystent w Instytucie Filozofii UAM. W roku 1974 obronił dysertację doktorską zatytułowaną *Inspiracje pragmatystyczne w poglądach filozoficznych Władysława Mieczysława Kozłowskiego* i w roku 1975 został zatrudniony na etacie adiunkta w Instytucie Filozofii swej macierzystej uczelni.

Z Uniwersytetem Adama Mickiewicza w Poznaniu związana jest dalsza droga naukowa Jubilata. Tu w roku 1981 habilitował się na podstawie pracy *Animal symbolicum. Ewolucja neokantyzmu Ernsta Cassirera* i w roku 1982 objął stanowisko docenta w Instytucie Filozofii. Następnie w roku 1990 został profesorem nadzwyczajnym, w roku 1993 profesorem tytularnym, a od 1998 jest profesorem zwyczajnym.

Profesor Bolesław Andrzejewski niezwykle aktywnie uczestniczy w życiu uniwersyteckim i to nie tylko swej *Alma Mater*. W latach 1981-1984 pełnił funkcję prodziekana do spraw studenckich na Wydziale Nauk Społecznych UAM, w latach 1987-1989 był wicedyrektorem Instytutu Filozofii UAM, a w latach 1987-2002 kierował, powołanym przez siebie, Zakładem Historii Filozofii Współczesnej, następnie w roku 2003 powołał i objął kierownictwo Zakładu Teorii i Filozofii Komunikacji.

Bliskie związki naukowe i dydaktyczne łączą Jubilata z Koszalinem. Swoją talent organizatorski Profesor Andrzejewski wykorzystał, przyczyniając się do utworzenia w roku 2004, na Politechnice Koszalińskiej, Instytutu Neofilologii i Komunikacji Społecznej. Jako pierwszy dyrektor (w latach 2004-2009) nowo powstałego Instytutu koordynował badania naukowe i waleśnie przyczynił się do utrzymania wysokiego poziomu zajęć dydaktycznych. Tu także powołał do życia, w roku 2005, „Symboleae Europaeae” – Studia Humanistyczne Politechniki Koszalińskiej. Po utworzeniu (w roku 2015) na Politechnice Koszalińskiej Wydziału Humanistycznego Profesor Andrzejewski objął funkcję kierownika

Zakładu Germanistyki, a następnie kierownika Zakładu Lingwistyki i Translacji w Katedrze Neofilologii WH.

Szczególnym darem Profesora Andrzejewskiego jest popularyzacja wiedzy. Troskę Jubilata o upowszechnienie wiedzy naukowej widać szczególnie w Jego działaniach redaktorskich. Jest On założycielem oraz wieloletnim redaktorem trzech czasopism naukowych. W roku 1992 założył i objął stanowisko redaktora naczelnego międzynarodowego czasopisma naukowego „Lingua ac Communitas”. Pismo to, wydawane w Poznaniu, ukazuje się w języku angielskim i niemieckim. W roku 2005 Profesor Andrzejewski powołał do życia dwa kolejne pisma naukowe – „Homines hominibus” (Zeszyty Naukowe Wyższej Szkoły Pedagogiki i Administracji w Poznaniu) oraz wspomniane wyżej „Symboleae Europae”.

Zainteresowania i badania naukowe Jubilata są wielokierunkowe, głównie jednak dotyczą filozofii języka, filozofii, teorii komunikacji i antropologii filozoficznej. W kręgu badań Profesora Andrzejewskiego znajduje się też problematyka związana z historią filozofii nowożytnej i współczesnej, ze szczególnym uwzględnieniem filozofii niemieckiej oraz polskiej. Jest On autorem, bądź redaktorem, 27 książek oraz ponad 170 artykułów naukowych w języku polskim, niemieckim, angielskim, hiszpańskim, rosyjskim, chińskim oraz chorwackim. Nie sposób w krótkim tekście dokonać wyczerpującego przeglądu rozległego dorobku naukowego Jubilata, wymagałoby zapewne osobnej kilkusetstronicowej publikacji. Warto jednak przypomnieć najbardziej znane prace Profesora. To: *Filozofia słowa. Zarys dziejów* (2016), *Historia filozofii niemieckiej do połowy XIX wieku* (2007), *Poznanie i komunikacja* (2005, II wyd. 2010), *Leksykon filozofii. Postaci i pojęcia* (2000), rozprawa *Emanuel Swedenborg. Między empirią i mistycyzmem* (1992) oraz *Artur Schopenhauer. Rekonstrukcje – recepcje – interpretacje* (ed. 1991), *Wilhelm von Humboldt* (1989), obszerna monografia *Przyroda i język. Filozofia wczesnego romantyzmu w Niemczech* (1989), rozprawy: *Animal symbolicum. Ewolucja neokantyzmu Ernsta Cassirera* (1980) i *Poglądy filozoficzne Władysława M. Kozłowskiego* (1979) oraz wydane w językach obcych: *Homo universus. Mensch und Sprache in der deutschen und polnischen Philosophie* (2011), *Esbozos sobre la filosofía polaca* (1998) i *Language and interpretation* (ed. 1992).

Szczególnie dużo czasu i inwencji poświęca Jubilat dydaktyce. Prowadzi wykłady, ćwiczenia, seminaria doktoranckie, magisterskie i licencjackie. Wypromował ponad 300 magistrów i licencjatów filozofii i germanistyki, wykształcił 15 doktorów, 71 razy występował jako recenzent w przewodach profesorskich, habilitacyjnych i doktorskich.

Za swą wszechstronną działalność naukową, dydaktyczną i organizacyjną Profesor Bolesław Andrzejewski został trzykrotnie wyróżniony Nagrodą Ministra Edukacji i Szkolnictwa Wyższego, odznaczony Złotym Krzyżem Zasługi, medalem Za Długoletnią Służbę oraz medalem Komisji Edukacji Narodowej.

Świętując wraz z Profesorem Bolesławem Andrzejewskim Jubileusz 70. rocznicy urodzin, życzymy Jubilatowi, by dalsze Jego lata znaczone były wieloma nowymi i oryginalnymi osiągnięciami badawczymi, by zdrowie zawsze Mu dopisywało, wszystkie zamiary i przedsięwzięcia znalazły szczęśliwe zakończenie, a życzliwość przyjaciół i wdzięczna pamięć studentów były dla samego Jubilata zawsze źródłem zadowolenia i satysfakcji. *Ad multos annos!*

Lidia B. Sudakiewicz

Jolanta Barbara Horojtko
I LO im. St.Dubois w Koszalinie

THE RESULTS OF TEACHING INTERCULTURAL COMMUNICATIVE COMPETENCE – COMPARATIVE STUDIES

Introduction

The main goals learners studying the English language want to achieve include: to be able to communicate with representatives of other cultures, pass the matura examination, write business letters, make a career in professions requiring a good command of this language, study or work abroad, read scientific articles and works of literature in the original version, attend scientific conferences and get to know foreign culture.

Arcisz¹ describes such aims as paralinguistic goals; which determine situations in which a foreign language will be used and they play a very important role as far as they precisely set the linguistic goals. A thorough analysis of paralinguistic aims is a starting point to create a model of strategy based on what the learner wants to achieve learning a foreign language. The aims are translated into skills, which have to be acquired as well as knowledge which has to be gained. Skills and knowledge constitute such linguistic goals as acquiring language skills, language subsystems, pragmatics and learning about life and institutions.

Language skills comprise listening and writing comprehension, speaking and writing. Phonetics, vocabulary, grammar and discourse make up subsystems of the language. In the case when any of the skills are acquired incorrectly acquiring and learning the other skills becomes much more difficult. Pragmatics, a section of semiotics, studies *the way in which language is used to express what somebody really means in particular situations, especially when the actual words used may appear to mean something different*². It looks into the relationship between verbal signs and their interpreters (those who utter words) or audi-

¹ A. Arcisz, *Psychologiczne aspekty procesu uczenia się języka obcego*, [w:] *Reforma w nauce języka obcego. Nowe programy i podręczniki*, H. Komorowska (red.), Warszawa 2003, s. 9-23.

² A.S. Hornby, *Oxford Advanced Learner's Dictionary*, London 2000, s. 990.

ence (those who listen to utterances)³. Knowledge about culture and realities of the country where a foreign language is spoken plays an essential role in effective communication. *Culture is an essential part of our languages, our past, our present. Language without cultural relevance is nearly useless. Yet successfully teaching the cultural element in our foreign language classes remains* *sive*⁴. Culture is a fifth skill which refers to a set of abilities. Students who are given cultural instruction are able to perceive and recognize cultural differences, to accept those differences, to appreciate and value them. *Culture in language learning is not an expendable fifth skill, tacked on, so to speak, to the teaching of speaking, listening, reading, and writing. It is always in the background, right from day one, ready to unsettle the good language learners when they expect it least, making evident the limitations of their hard-won communicative competence, challenging their ability to make sense of the world around them*⁵.

Culture is a very complex concept; there are many different definitions, some of them very complicated. In brief, culture belongs to a social group or community members of which share common memories and life experiences, thus contributing to understanding of the world⁶. Sapir⁷ maintains that culture may be defined as what a society does and thinks. Brown⁸ refers to culture as a style of life. What is emphasized is that language is not a culture free code⁹. *The two are unpredictably intertwined so that one can't separate the two without losing the essentialness of either language or culture*¹⁰. *Language and culture make a living organism; language is flesh, and culture is blood. Without culture, language would be dead; without language, culture would have no shape*¹¹. *To communicate internationally inevitably involves communicating interculturallly [...]*¹².

³ Pragmatyka, [w:] *Mały słownik języka polskiego*, Warszawa 1997, s. 700.

⁴ T. Garza, *Foreign Language Teaching Methods*, <https://coerll.utexas.edu/methods/modules/culture/>, dostęp 15.11.2016.

⁵ C. Kramersch, *Context and Culture in Language Teaching*, London 1993, s. 1.

⁶ E.A. Makarova, *Culturally-Based and Culturally-Biased Aspects of Knowing the Other*, files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1053921.pdf, dostęp 28.06.2015.

⁷ E. Sapir, *Language: An Introduction to the Study of Speech*, www.bartleby.com/186/10.html, dostęp 15.11.2016.

⁸ H.D. Brown, *Principles of Language Learning and Teaching*. Prentice Hall, Englewood Cliff 1980, s. 163.

⁹ C. Kramersch, *Language and Culture*, London 1998.

¹⁰ H.D. Brown, *Principles of Language ...*, dz. cyt., s. 164.

¹¹ L. Zu, *A Study on the Approaches to Culture Introduction in English Textbooks*, <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/345/308>, dostęp 15.11.2016.

¹² I. Çakir, *Developing Cultural Awareness In Foreign Language Teaching*, files.eric.ed.gov/fulltext/ED494346.pdf, dostęp 15.11.2016.

Sercu¹³ stresses the fact that:

- (1) *In teaching for intercultural communicative competence language-and-culture need to be taught in an integrated way;*
- (2) *The objectives of teaching intercultural communicative competence can be defined in terms of knowledge, skills and attitudes;*
- (3) *The model on which the teaching for intercultural communicative competence is based is that of dialogue, not monologue;*
- (4) *Teaching for intercultural communicative approach involves identity formation and is directed towards empowerment and independent learning.*

The aim of this article is to show that the more cultural elements are introduced into the foreign language classroom the better global learners are prepared to understand and tolerate differences between cultures and are able to adapt their behavior to a foreign culture. Nowadays, intercultural competence is regarded to be an important element of teaching foreign languages. *Integration of one's native culture and target culture can empower learners to experience language and culture learning at a deep level*¹⁴.

Developing intercultural competence or the ability to make and maintain contacts with representatives of other cultures is becoming more and more frequently emphasized goal of teaching foreign languages so it allows the school to fulfill one of the most important educational tasks¹⁵.

In the regulation, concerning Polish secondary education of 26th February, 2002 issued by MENiS (Ministry of National Education and Sport) concerning the core curriculum, the necessity to prepare students for rising to the enormous challenges of the contemporary world such as integration and globalization were stressed. Deepening the sense of students' own cultural identity by introducing expanded cultural component stressing lifestyles, and behaviour characteristic for the country of the target language was recognized as one of the responsibilities of the Polish school¹⁶.

¹³ L. Sercu, *Acquiring Intercultural Communicative Competence from Textbooks*, Leuven 2000, s. 31.

¹⁴ A.A.T.S. Eldin, *Teaching Culture in the Classroom to Arabic Language Students*. files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1060847.pdf, dostęp 28.06.2015.

¹⁵ E. Bandura, *Rozwijanie kompetencji interkulturowej w nowych materiałach do nauczania języka angielskiego dla szkół średnich*, [w:] *Reforma w nauce języka obcego. Nowe programy i podręczniki*, H. Komorowska (red.), Warszawa 2003, s. 109.

¹⁶ Rozporządzenie MENiS z 26.02.2002 w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników, Dz.U. Nr

*The learner as a user of a foreign language must acquire intercultural communicative competence comprising linguistic, sociolinguistic, discursive and intercultural competences*¹⁷. Thus developing intercultural understanding, which concerns perceiving representatives of other cultures in a positive way is vital¹⁸. Getting to know foreign culture should be accompanied by encouraging to intellectual effort as well as shaping attitudes of inquisitiveness, reliability, and sensitivity in looking into and describing phenomena¹⁹.

Teaching culture influences the way we perceive others and hints which Gail divides into: physical, behaviouristic, verbal and non-verbal affect our attitude towards other people. Acquisition of foreign culture is connected with acculturation (a gradual process when the learner accepts foreign culture), culture shock (the student does not notice cultural differences and starts to feel uncertain) and distance which should be kept during contacts with representatives of foreign cultures.

The Russian language was the main foreign language taught in Polish schools of different types till the end of 1980s. Although English and German were taught at secondary and university levels they played a minor role. Polish students had few opportunities to travel to western countries and use either English or German to communicate with foreigners. English course books written exclusively by Polish authors and approved by socialist authorities did not contain many intercultural elements and the teachers' task was to prepare students to read English literature, and to translate texts from English into Polish and vice versa. This situation started to change after the collapse of the USSR when at the beginning of 1990s the Polish society faced the necessity to communicate in English. More and more Poles travelled abroad on holidays or to attend foreign language courses to English-speaking countries. It was a period of time when English coursebooks containing intercultural elements, published by British printing houses, were gradually brought into the Polish market.

51 poz. 458, isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020510458, dostęp 15.11.2016.

¹⁷ M. Byram, *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Clevedon 199, s. 11.

¹⁸ L. Gail, *Crosscultural Understanding*, New York 1985, s. 49.

¹⁹ E. Bandura, *Rozwijanie kompetencji interkulturowej w nowych materiałach do nauczania języka angielskiego dla szkół średnich*, [w:] *Reforma w nauce języka obcego. Nowe programy i podręczniki*, H. Komorowska (red.), Warszawa 2003, s. 115.

Description of the research

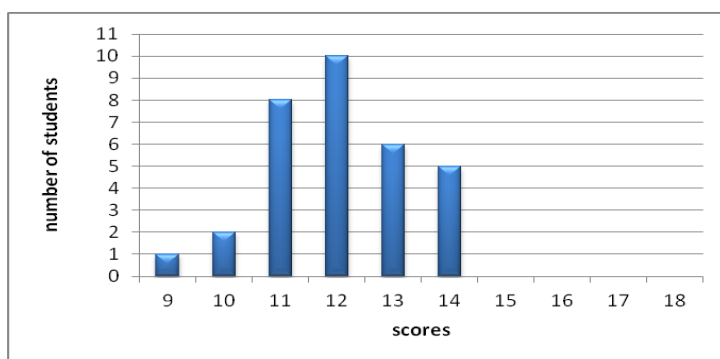
At the beginning of June 1994 a test on everyday British and American culture, written by the author²⁰, was carried out in I Liceum Ogólnokształcące in Koszalin to observe the relationship between students' cultural competence and teaching the English language. It was the intention of the author to find out if students knew how to behave in some foreign cultural situations and if they were aware of the differences between their own culture and the foreign culture. The hypothesis which was supposed to be examined was: the more cultural instruction the better the results of the test would be and the better students would be prepared to understand and communicate with individuals representing British and American culture. Students in forms III a, III b i III m from I Liceum Ogólnokształcące im. St. Dubois in Koszalin took the test. It consisted of one open task in which students were asked to write, on the basis of seven pictures showing body language used by the English and Americans, what each gesture meant and eleven cloze tasks (multiple choice tasks) concerning everyday British and American culture. Together 18 points could be scored. The time given to students to do the test was 45 minutes. Students in form III a and III m, in the period between October 1993 and May 1994, were provided with additional cultural instruction whereas students in form III b were taught elements of culture contained only in the English coursebook "Hotline" by Tom Hutchinson published by Oxford University Press. The test conducted in form III a and III m was not a surprise for students, their attitude towards it was positive and they found it easy. Form III a got 94% in the test, form III m 93%. When students in form III b were informed about the test they were to take they felt insecure, showed symptoms of anxiety, found the test not so easy and finally got only 78% in it. As they later admitted they took a blind guess.

At the beginning of June 2014 the same test was given to a group of students in form II d attending the same school as the students in 1994 and the same conditions were created in order to compare knowledge the student had on British and American culture with knowledge the learner had had twenty years before.

It can be presumed that students' knowledge on everyday British and American culture, in the twenty first century is bigger due to the fact that students travel extensively to different countries, their good command of the English language helps them to communicate, they attend language courses in Great Britain and the USA, have unlimited access to the Internet, use mobile phones

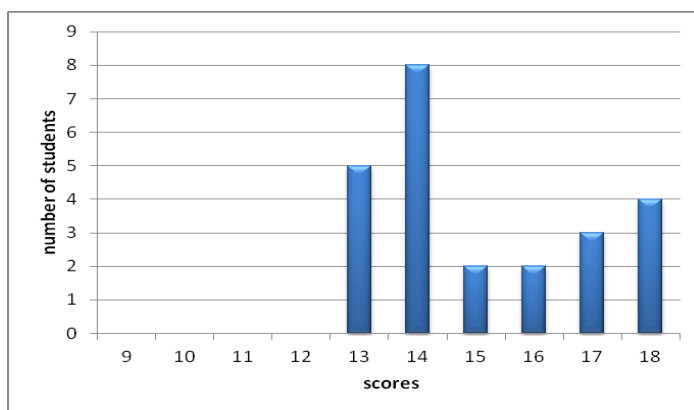
²⁰ J.B. Horojtko, *Teaching English as a Foreign Language in a Polish Secondary School Through Cross- Cultural Awareness*, Poznań 1994, s. 142-144.

to learn the language, talk to native speakers, read books written by British and American writers in original versions, watch British and American programmes and films. The test was carried out so that the presumption could be verified. It was taken by students in form II not III as the students in 1994 attended four year secondary school and nowadays they attend three year secondary school so in both cases the students were the same age. Only one form II d, which was not provided with any additional cultural instruction, was chosen to take the test. The results of the test achieved by the students in form II d in 2014 and the students in form III b in 1994 were compared to check if students' cultural competence was better at present. In both cases the students were not provided with any extra cultural instruction. The bar charts below present respectively the results of the test for form III b in 1994 and the results for II d in 2014.

Bar chart 1. Test results: Form III b (1994)

Source: Own elaboration

Bar chart 2. Test results: Form II d (2014)

Source: Own elaboration

Despite the fact that students in form II d in 2004 had not been informed about the test earlier they took it willingly. They found the tasks easy and got 84% in the test. They needed only ten minutes to complete it while the students in form III b in 1994 needed 45 minutes. The range of scores, which the student achieved in form II d and III a was 5. However, it differed considerably as it was from 9 to 14 for form III a and from 13 to 18 for form II d. In spite of the fact that the participants of the test in form II d in 2014 scored higher number of points in comparison with students in form III b taking the same test in 1994 (both forms were not provided with additional cultural instruction) they achieved worse results in the test than students from form III a who scored 94% and students from form III m with the result of 93%.

Summary

On the basis of the findings which come from the study it can be noticed that students who are provided with an environment that promotes positive attitudes towards both a foreign language and culture and receive more cultural component, discuss and compare foreign culture with their own culture are better prepared to cope with communication with foreigners in everyday situations. Students who develop intercultural competence have more objectified image of their own culture, acquire the ability to interact peacefully with representatives of different cultures, and show the ability to cope in situations of intercultural misunderstandings. The test carried out in form II d in 2014 was a pre-test and the research will be extended and done in the same school. Nowadays when students have numerous contacts with representatives of different cultures and have access to the Internet resources they seem to be more culturally aware than they were in the past. Thus a research in this field should be done and a bigger number of students ought to be involved in it.

EFEKTY NAUCZANIA MIĘDZYKULTUROWEJ KOMPETENCJI KOMUNIKATYWNEJ (PORÓWNANIE)

Streszczenie

W obecnych czasach kompetencja interkulturowa jest uważana jako ważny element nauczania języków obcych. Z tego też powodu instrukcja kulturowa powinna być obowiązkowym elementem nauczania wszystkich języków obcych. Osoby uczące się języka obcego, które wykazują kompetencję kulturową mają bardziej zobiektyzowany obraz swojej własnej kultury, nabywają umiejętność pokojowego nawiązywania kontaktów z przedstawicielami innych kultur i wykazują umiejętność radzenia sobie w sytuacjach nieporozumień interkulturowych. Świadomość kulturowa pomaga „globalnemu uczniowi” znaleźć wspólny język z przedstawicielami innych kultur, przezwyciężyć przesady i stereotypy. Celem artykułu jest pokazanie, że czym więcej elementów kulturowych jest wprowadzonych do nauki języka obcego tym lepiej globalni uczniowie są

przygotowani aby rozumieć i tolerować różnice pomiędzy kulturami i potrafią przystosować swoje zachowanie do obcej kultury. Artykuł porównuje wiedzę uczniów w latach dziewięćdziesiątych na temat codziennej kultury brytyjskiej i amerykańskiej z wiedzą jaką posiadają na ten temat dzisiejsi uczniowie.

Słowa kluczowe

Kompetencja komunikatywna, kultura, kompetencja międzykulturowa, świadomość kulturowa, instrukcja kulturowa, globalny uczeń

Abstract

Nowadays, intercultural competence is regarded to be an important element of teaching foreign languages that is why cultural instruction should be considered an obligatory element of teaching any foreign language. Students who display intercultural competence have more objectified image of their own culture, acquire the ability to interact peacefully with representatives of different cultures, and show the ability to cope in situations of intercultural misunderstandings. Cultural awareness helps “global learners” to find a common language with representatives of different cultures, to overcome prejudices and stereotyping. The aim of this article is to show that the more cultural elements are introduced into the foreign language classroom the better “global learners” are prepared to understand and tolerate differences between cultures and are able to adapt their behavior to a foreign culture. The paper compares knowledge of everyday British and American culture Polish students had in 1990s with their knowledge of the same theme they have today.

Key words

Communicative competence, culture, intercultural competence, cultural awareness, cultural instruction, global learner.

Bibliography

Arcisz, A., *Psychologiczne aspekty procesu uczenia się języka obcego*, [w:] *Reforma w nauce języka obcego. Nowe programy i podręczniki*, H. Komorowska (red.), Warszawa 2003.

Bandura, E., *Rozwijanie kompetencji interkulturowej w nowych materiałach do nauczania języka angielskiego dla szkół średnich*, [w:] *Reforma w nauce języka obcego. Nowe programy i podręczniki*, H. Komorowska (red.), Warszawa 2003.

Brown, H.D., *Principles of Language Learning and Teaching*, Prentice Hall, Englewood Cliff 1980.

Byram, M., *Teaching and Assessing Intercultural Communicative Competence*, Clevedon 1997.

- Çakir, I., *Developing Cultural Awareness In Foreign Language Teaching*, files.eric.ed.gov/fulltext/ED494346.pdf, dostęp 15.11.2016.
- Dema, O., A. Moeller, *Teaching culture in the 21st century language classroom*, digitalcommons.unl.edu/cgi/viewcontent.cgi?article=1176&context=teachlearnfacpub, dostęp 25.11.2016.
- Eldin, A.A.T.S., *Teaching Culture in the Classroom to Arabic Language Students*. files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1060847.pdf, dostęp 28.06.2015.
- Fleet, M., *The Role of Culture in Second or Foreign Language Teaching: Moving Beyond the Classroom Experience*, <http://eric.ed.gov/?id=ED491716>, dostęp 15.11.2016.
- Gabryś-Barker, D., *Introduction to Teaching English as a Foreign Language in Poland [w:] American Studies British/Commonwealth Studies Linguistics & Applications of Linguistics Teaching English as a Foreign Language Part Five: Introduction to Teaching English as a Foreign Language*, R. Carter (red.), Warsaw 2016.
- Gail, L., *Crosscultural Understanding*, New York 1985.
- Garza, T. *Foreign Language Teaching Methods*, <https://coerll.utexas.edu/methods/modules/culture/>, dostęp 15.11.2016.
- Hammer, M., *The Intercultural Development Inventory: A New Frontier In Assessment And Development Of Intercultural Competence*, idiinventory.com/wp-content/uploads/2013/08/HAMMER-STUDY-ABROAD-ARTICLE-2012.pdf, dostęp 15.11.2016.
- Hammer, M., *The Intercultural Development Inventory: An Approach for Assessing and Building Intercultural Competence*, idiinventory.com/wp-content/uploads/2013/08/IDI-Chp-161-9-16-20091.pdf, dostęp 15.11.2016.
- Hammer, M., *Why is Intercultural Competence Important?*, www.canatx.org/CAN-Initiatives/ccdi/inclusion-training/files/3-16/WhyInterculturalCompetenceImportant.pdf, dostęp 15.11.2016.
- Horojtko, J.B., *Teaching English as a Foreign Language in a Polish Secondary School Through Cross-Cultural Awareness*, Poznań 1994.
- Hornby, A.S., *Oxford Advanced Learner's Dictionary*. London 2000.
- Komorowska, H., *Metodyka nauczania języków obcych. Fraszka Edukacyjna*, Warszawa 2001.
- Komorowska, H., *Reforma w nauce języka obcego*, Warszawa 2003.
- Kramsch, C., *Context and Culture in Language Teaching*, London 1993.

Kramsch, C., *Language and Culture*, London 1998.

Kramsch, C., *Language, culture, and voice in the Teaching of English as a Foreign Language*, lrc.cornell.edu/events/past/2003-4/KramschArticle.pdf, dostęp 15.11.2016.

Lázár, I., *Incorporating intercultural communicative competence in language teacher education*, archive.ecml.at/documents/pub123bE2003_Lazar.pdf, dostęp 15.11.2016.

Makarova, E.A., *Culturally-Based and Culturally- Biased Aspects of Knowing the Other*, files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1053921.pdf, dostęp 28.06.2015.

Mandelbaum, D., *Selected Writings of Edward Sapir in Language, Culture, and Personality*, Los Angeles 1949.

Sapir, E., *Language: An Introduction to the Study of Speech*, www.bartleby.com/186/10.html, dostęp 15.11.2016.

Sercu, L., *Acquiring Intercultural Communicative Competence from Textbooks*, Leuven 2000.

Sobol, E., *Słownik języka polskiego*, Warszawa 1997.

Scheu, D., *Integrating Cultural Activities In the Foreign Language Classroom*, digitum.um.es/jspui/bitstream/10201/1035/1/1325553.pdf, dostęp 15.11.2016.

Widdowson, H.G., *The Ownership of English*, engres.ied.edu.hk/academicWriting/EiL_reader/theOwnershipOfEnglish_H-G-Widdowson.pdf, dostęp 15.11.2016.

White, S., *Teaching Culture In The Foreign Language Classroom*, http://www.westpoint.edu/cfe/literature/white_11.pdf, dostęp 15.11.2016.

Zu, L., *A Study on the Approaches to Culture Introduction in English Textbooks*, <http://www.ccsenet.org/journal/index.php/elt/article/view/345/308>, dostęp 15.11.2016.

Rozporządzenie MENiS z 26.02.2002 w sprawie podstawy programowej kształcenia ogólnego dla liceów ogólnokształcących, liceów profilowanych i techników, Dz.U. Nr 51 poz. 458., isap.sejm.gov.pl/DetailsServlet?id=WDU20020510458, dostęp 15.11.2016.